

EN OPPVEKST FOR LIVET

10. JUNI 2018

Innledning

I følge Redd Barnas barndomsindeks for 2017¹ er Norge det beste landet for barn å vokse opp i.

Dette bildet forsterkes gjennom våre egne Ungdata-undersøkelser², som viser at norsk ungdom trives og er godt fornøyd med livet. Vi er et land med sjenerøse velferdsordninger, høy tillit og store nettverk.

Men samtidig som Norge er et godt land å vokse opp i, vet vi at de barna som faller utenfor trenger hjelp.

Denne rapporten tar for seg noen problemstillinger som Høyre er opptatt av i regjering, hvor Høyre har levert politikk, men også hvor Høyre mener at vi må gjøre mer, både lokalt og nasjonalt. Det dreier seg om tiltak for å få opp fødselstallene, for å styrke tidlig innsats for barn og unge. For å sikre at barn har det trygt og for å sikre at unge får den oppveksten de trenger for å møte et voksenalv preget av omstilling og usikkerhet.

Høyres mål for barne- og familiepolitikken er at alle barn skal ha en trygg og god oppvekst. Dette betyr at vi må legge til rette for at familiene skal ha frihet til å ta egne valg og til å skape trygge rammer for barnas oppvekst. For staten kan ikke, og skal ikke, være en overfamilie. For oss i Høyre står respekten for at vi alle har ulike behov og tar ulike valg, sentralt.

Politikernes jobb er å gjøre det enklere for familiene å få hverdagspuslespillet til å gå opp.

¹ <https://www.savethechildren.org/content/dam/usa/reports/emergency-response/end-of-childhood-report.PDF>

² <http://www.hioa.no/Om-HiOA/Senter-for-velferds-og-arbeidslivsforskning/NOVA/Publikasjoner/Rapporter/2017/Ungdata-2017>

Utfordringer for barn og unge i dag

Alle barn skal ha en trygg og god oppvekst. Foreldrene har hovedansvaret for dette, godt hjulpet av slekt, nabolaget, venner, barnehage og skole. Barn og unge skal leve frie og gode liv, og familiene må få frihet til å organisere hverdagen som de selv vil. Politikken vi utformer må være målrettet slik at vi hjelper dem som trenger det, samtidig som vi ikke begrenser valgfriheten til hver enkelt familie.

ENKLERE Å FÅ BARN TIDLIG

Et godt liv starter i en god familie. For Høyre er familien samfunnets viktigste sosiale fellesskap, og offentlige myndigheter vil aldri kunne erstatte familiens betydning for den enkeltes liv. Vi mener derfor at vi må bygge samfunnet vårt rundt familiene og legge til rette for et godt familieliv.

Samtidig som befolkningen blir stadig eldre, får norske kvinner stadig færre barn. Fødselstallene har falt med noen få unntak siden 1960-tallet, og i 2017 fødte hver kvinne i snitt 1,6 barn. Det er det laveste som noensinne er målt i Norge³. Hovedårsaken til at dette skjer, er at kvinner venter lenger før de får sitt første barn, samtidig som færre kvinner får tre eller flere barn. Forskning fra SSB viser til at økonomiske nedgangstider og økt frykt for arbeidsledighet har fått større innflytelse på når man får barn etter 2009.⁴ Når veksten går opp, arbeidsledigheten går ned

og det skapes flere jobber, er det viktig at vi samtidig stimulerer til at flere velger å få barn tidligere, og at flere kvinner føder flere barn.

Næringslivet har en egeninteresse i å løfte opp kvinner og sikre mangfold og nytenkning. Vi må også sørge for at menn tar en større rolle i hjemmet. Dette er særlig viktig av to årsaker: Mannen får en sterkere tilknytning til barnet tidlig i barnets liv, og kvinnen kommer seg raskere ut igjen i arbeidslivet, noe som vil være med på å tette lønnsgapet mellom kjønnene.⁵

Selv om det er foreldrene som har hovedansvaret for barna, så er det viktig å huske at barn er enkeltpersoner med ukrenkelige rettigheter. Barnets rett til trygghet og sikkerhet skal alltid være i sentrum. Dette betyr at barnet må bli hørt i saker som omhandler seg selv, enten det er i møte med barnevernet eller andre instanser.

DETTE HAR HØYRE GJORT:

- Lagt frem lovforslag om tredeling av foreldrepermisjonen hvor vi utvider mødre- og fedrekvoten til 15 uker, med virkning fra 1. juli 2018.
- Økt kontantstøttesatsen til 7 500 kroner for å gi familiene mer fleksibilitet.
- Gjort kontantstøtten mer fleksibel for å kunne brukes sammen med deltids barnehageplass.
- Økt foreldrepermisjonen for tvillingforeldre.

DETTE VIL HØYRE GJØRE NASJONALT:

- Sikre familiene rom til å forme sin egen hverdag.
- Legge til rette for at par kan få barn tidligere, blant annet gjennom å øke engangsstønden til unge foreldre som ikke har opparbeidet seg rettigheter i arbeidslivet og å forbedre støtteordningene til studenter med barn.
- Sørge for at foreldrene har en jobb å gå til gjennom å skape flere jobber og kvalifisere folk til disse jobbene.
- Sikre familiene god økonomi gjennom å opprettholde et lavt skattenivå, og å legge til rette for at så mange som mulig kan eie egen bolig.
- Være en garantist for familienes valgfrihet i valg av barnehage, skole, omsorgsalternativer og annet.

DETTE KAN HØYRE GJØRE LOKALT:

- Ta initiativ til lokale handlingsplaner for å få opp barnetallet, særlig i kommuner med fraflytting og synkende innbyggertall.
- Støtte frivillige organisasjoner som for eksempel Homestart, et lavterskeltilbud for familier.

3 <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/rekordlav-fruktbarhet>

4 <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/lavere-fruktbarhet-ved-okonomisk-usikkerhet>

5 Sigtona Halrynjo og Ragni Hege Kitterød ved Institutt for samfunnsforskning: "Deling av foreldrepermisjon: Konsekvenser for arbeid- og familietilpasning og velferd i Norge og Norden." (2016) Berit Brandth og Elin Kvande ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet: "Fathers on Leave Alone in Norway: Changes and Continuities" (2017) Og "Masculinity and fathering alone during parental leave" (2016).

Bedre barnehager

I Norge går mer enn ni av ti barn i barnehage. Til sammenligning var det bare syv prosent av barna som gikk i barnehage i 1975. Dette er positivt av flere årsaker: barna får tidlig sosialisere med andre barn, de lærer mer, og begge foreldrene kommer raskere tilbake i arbeidslivet. Men samtidig så ser vi at andelen minoritetsspråklige barn i barnehage er mye lavere enn for barn for øvrig.⁶

Dette er et problem, både fordi barna mister viktig læring og sosial omgang med andre barn, og fordi særlig mødrene kommer bakpå i arbeidslivet. I tillegg vet vi at barn som går i barnehage og som er lite borte, får en enklere overgang til barneskolen. De første leveårene er avgjørende for å tilegne seg språk og tallforståelse og sosiale ferdigheter igjennom lek. Derfor vil Høyre at alle barnehager skal ha en bevisst strategi for å sørge for utvikling og læring gjennom lek på barns premisser i barnehagen.

Høyre mener at barnehage fremdeles skal være valgfritt og at en diskusjon om obligatorisk barnehage er feil vei å gå. Selv om det er mange positive konsekvenser for barna ved å gå i barnehage, må familien selv velge når og om barnet skal gå i barnehage. Det må dermed gjøres en innsats for

å rekruttere minoritetsspråklige barn inn i barnehagene. Dette vil gi barna bedre språkutvikling og foreldrene anledning til å delta i utdanning eller arbeid. Et slikt rekrutteringsarbeid krever godt lokalt samarbeid, men staten kan også bidra.

DETTE HAR HØYRE GJORT:

- Innført en ny rammeplan for barnehagene som er tydelig på hvordan barn skal få mulighet og støtte til å utvikle seg i barnehagene.
- Innført rimeligere barnehageplass for familier med lav inntekt.
- Innført en nasjonal ordning med gratis kjernetid i barnehagen for alle barn i familier med lav inntekt fra barna er tre år.
- Innført minstenorm for bemanning og strammet inn på kravet til antall barnehagelærere i barnehagene.
- Innført krav om fem års botid for å motta kontantstøtte, for å styrke innvandrerkvinner tilknytning til arbeidslivet.
- Styrket arbeidet med aktivt og oppsøkende rekruttering av minoritetsspråklige barn til barnehager⁷.
- Lovfestet at skole og barnehage skal samarbeide om en god overgang for barnet.

- Innført krav om norskferdigheter for alle medarbeidere i barnehagene.

DETTE VIL HØYRE GJØRE NASJONALT:

- Sikre at læring i barnehagen skjer gjennom lek.
- Fortsatt legge til rette for et mangfold av barnehager for å gi familiene valgfrihet.
- Sikre et mer forutsigbart opptakssystem.
- Styrke språkopplæringen i barnehagene.
- Styrke rekrutteringen av menn til barnehagene.
- Ha seksualitet og grensesetting som tema i barnehagene.
- Styrke samarbeid mellom foreldre, barnehage og skole for å gi barna en bedre skolestart.
- Forsterke innsatsen mot mobbing i barnehagen.

⁶ Blant minoritetsspråklige barn er denne andelen 77,1 %. <https://www.ssb.no/utdanning/faktaside>

⁷ <https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/vil-ha-flere-minoritetsspraklige-barn-i-barnehagen/id2593053/>

DETTE KAN HØYRE GJØRE LOKALT:

- Etablere lokale rekrutteringsstrategier for å få flere menn inn i barnehager, skolehelsetjenesten, skolen mv.
- Ta lokale initiativer for å rekruttere minoritetsspråklige barn i barnehager.
- Etterspørre gode samarbeid mellom lokale skoler, SFO og barnehager som gir barna og foreldre trygghet i overgangen mellom barnehage, SFO og skole.
- Lage lokal kvalitetsstandard for samarbeid og sammenheng mellom barnehage og skole.
- Ta lokale initiativer til å knytte helsestasjoner og barnehager bedre sammen, tilgjengelige åpne barnehager, besøksdager og andre lavterskeltilbud for minoritetsspråklige barn.
- Tilby fleksibelt barnehageopptak lokalt.
- Lage lokale strategier for å gi foreldre valgfrihet og mangfold i det lokale barnehage tilbudet.
- Gi private og kommunale barnehager god oppfølging av PPT i språkarbeidet, også i det generelle arbeidet for å styrke språkutviklingen i barnegruppene.

Flere mannlige rollemodeller for unge

Andelen menn blant de som arbeider i barnehagene er lav, men sammenlignet med andre land har Norge relativt mange menn ansatt i barnehagene. Andelen menn blant det pedagogiske personalet har økt. Utviklingen går i riktig retning, selv om det tar tid.

I statusundersøkelsene for likestilling i barnehagene i 2010 og 2014 var rekruttering av menn et tema. Rundt en tredjedel av styrerne svarte i 2014 at de har iverksatt tiltak for å rekruttere menn. Forskerne bak undersøkelsen finner at de barnehagene som allerede arbeider aktivt med likestilling, i større grad også lykkes med å rekruttere flere menn. Studier viser også at barn i barnehager med høy andel mannlige ansatte gjør det bedre på språk- og regnetester i småskolen, sier forsker Nina Drange i SSB⁸.

DETTE HAR HØYRE GJORT:

- Etablert Prosjektet GLØD med overordnet mål om å styrke barnehageansattes kompetanse, heve status for arbeid i barnehagen og å øke rekrutteringen av barnehagelærere. Utdanningsdirektoratet samarbeider med GLØD-nettverkene, som ble opprettet i alle fylker i 2012, for å støtte opp om det lokale rekrutteringsarbeidet. Nettverkene arbeider blant annet med rekruttering av menn til barnehagelærerutdanningen og til barnehagen.
- Etablert egne likestillingsteam i alle fylker. Teamene arbeider direkte med å rekruttere og beholde menn i barnehagene. På bakgrunn av erfaringer og lokale behov legges det også til rette for kompetansetiltak, lokalt utviklingsarbeid og erfaringsspredning for å fremme likestilling mellom gutter og jenter i barnehagen.

DETTE VIL HØYRE GJØRE NASJONALT:

- Vurdere nye tiltak for å rekruttere flere menn i barnehage og grunnskole, f.eks. etter modell av «Menn i helse».

DETTE KAN HØYRE GJØRE LOKALT:

- Etablere lokale rekrutteringsstrategier for å få flere menn inn i barnehager, skolehelse-tjenesten, grunnskolen mv.

Økt trivsel for barn og unge

Norge er et land med mange små og store fellesskap. Barn og unge er med i en familie, de går i barnehage eller skole, de har venner, fritidsaktiviteter og annet. Dette er verdier det er verdt å ta vare på.

Vi må legge til rette for økt deltakelse i flere fellesskap. De aller fleste barn deltar i organiserte fritidsaktiviteter, og en noe lavere andel ungdom gjør det samme. I omtrent 20 prosent av barnefamiliene deltar barn ikke i organiserte fritidsaktiviteter. Flere deltar ikke fordi mange fritidsaktiviteter koster mye penger. Familiens inntekt skal ikke avgjøre om barna får delta i fritidsaktiviteter. Derfor har Høyre prioritert å sikre barns rett til å kunne delta i minst én fritidsaktivitet etter skolen i uken. Målet er å bidra til å gi barn og unge i lavinntektsfamilier en bedre hverdag.

En veldig viktig trivselsfaktor for barn og unge er at de har venner å være med. Tall fra undersøkelser gjennomført i Asker og Bærum⁹ viser at det er en mindre gruppe av barna som ikke har det veldig bra, og de mangler venner, noen å være sammen med på fritiden og i friminuttene. Trivselsprosjekter

hvor f.eks. en gruppe elever får ansvaret for å støtte elever som faller utenfor, er viktige for å sikre at ingen barn er ensomme.

DETTE HAR HØYRE GJORT:

- Sørget for at ungdommer i lavinntektsfamilier får mer i skolestipend og satt i gang et prøveprosjekt med gratis deltids plass i SFO (Drammen, Oslo, Stavanger og Trondheim).
- Signert Fritidserklæringen 7. juni 2016 med KS og frivillige organisasjoner. Målet er å få til et godt og langsiktig samarbeid om at alle barn, uavhengig av foreldrenes økonomi, skal ha mulighet til å delta jevnlig i minst én organisert fritidsaktivitet sammen med andre.
- Prioritert å styrke lokalidretten for å senke terskelen for deltakelse. Lokale lag og foreninger med aktiviteter rettet barn og ungdom er tildelt 337 mill. kroner i 2017 av spillemidlene, en økning på 173 mill. kroner fra 2013.
- Gitt i snitt 10 000 kr i skattelette for en vanlig familie, slik at de får større økonomisk frihet til å kjøpe nye fotballsko eller bensin for å kjøre barna på trening.

DETTE VIL HØYRE GJØRE NASJONALT:

- Gjøre det enklere for barn og unge å delta i fritidsaktiviteter, blant annet gjennom markedsføring av ordningen med gratis fritidsaktivitet for barn og unge i lavinntektsfamilier.
- Ta initiativ til at kommunene vurderer sin praksis med utlån og utleie av skolens lokaler til elevorganiserte fritidsaktiviteter.

DETTE KAN HØYRE GJØRE LOKALT:

- Ta initiativ til lokalt samarbeid mellom skole og frivillighet om fritidstilbud etter skoletid.
- Tilby gratis lokaler til lag og foreninger for alle under 18 år.
- Etablere ordning med Opplevelseskort. Ordningen sikrer at barn i fattige familier får mulighet til å være med på ulike kultur-/idrettsarrangementer.
- Åpne kommunale anlegg som skoler og fritidsanlegg for ikke-organisert idrett og aktivitet etter skoletid.

En tryggere ungdomstid

Kroppspress og mobbing

Barn og unge skal ha trygge og gode dager i skolen og ni av ti elever trives godt eller svært godt i skolen.¹⁰ Vi vet at for å kunne lære og utvikle seg, trenger både barn og unge godt læringsmiljø. Det er ingen motsetning mellom å jobbe med kvalitet i skolen og et godt læringsmiljø, tvert i mot mister elevene mulighet til å jobbe godt med skoledagene hvis de ikke har det bra, enten det skyldes årsaker i eller utenfor skolen.

Det er lovfestet nulltoleranse mot mobbing, og det er uakseptabelt at voksne observerer at barn og unge mobbes uten å gripe inn. Mobbing, vold, diskriminering, trakassering og andre krenkelser er uakseptabelt i norsk skole. Allikevel rapporterer om lag 50 000 elever at de blir mobbet jevnlig. 2 prosent av elevene melder igjennom elevundersøkelsen

at de mobbes av en lærer eller en annen voksen på skolen. Mobbing er alvorlig uansett, men det er særlig alvorlig når det som skal være tillitspersoner og forbilder for elevene bruker denne makten til å mobbe eller henge ut en elev.

Særlig unge jenter opplever kroppspress. I en SIFO-undersøkelse oppgir 85 % av jentene at de opplever kroppspress. 50 % av jentene mener at det å lese visse blogger skaper kroppspress. Dette er alvorlig og påvirker jentenes forhold til egen kropp og selvbylde.

Ni av ti 16-åringere oppgir at de vil endre kroppen sin. Presset kan gi et negativt selvbylde, stress og spiseforstyrrelser. Kroppspresset og skjønnhetsidealer kan gjøre oss ulykkelige. Voksne har et ansvar for å fortelle ungdom at de er gode nok som de er.

Det er også viktig å reformere seksualundervisningen og gjøre den mer relevant og treffsikker, for å styrke selvbylde og identitetsutviklingen unge går gjennom i ungdomsskolealder. Skolen bør gi et riktig bilde av

hva som er normalt, og utfordre kroppspresset og de uoppnåelige idealene, og normalisere det normale

DETTE HAR HØYRE GJORT:

- Innført ny og strengere mobbelov i skolen. Nå utløses det en aktivitetsplikt for skolen med en gang mobbing avdekkes, og foreldre og elev kan klage direkte til fylkesmannen hvis de ikke opplever at skolen følger godt nok opp.
- Fått på plass mobbeombud i alle fylker som skal hjelpe foreldre, elever og skoler å håndtere mobbesaker og jobbe med forebygging.
- Bidratt til å bygge opp voksnes kompetanse til å forebygge, oppdage og håndtere mobbing, både i skoler og barnehager. Flere hundre barnehager og skoler over hele landet deltar nå i den nye kompetansesatsingen.
- Styrket skolehelsetjenesten med 1,16 mrd. kr. fra 2014-2018.

¹⁰ <http://utdanningspeilet.udir.no/2017/innhold/del-6/6-1-trivsel-og-tilhorighet-til-skolen/>

DETTE VIL HØYRE GJØRE:

- Jobbe videre med forbedring av lovverket mot mobbing. For eksempel bør regelen om at skolen kan pålegge mobber å bytte skole også omfatte videregående skole.
- Innhente mer kunnskap om hva som virker når man skal bygge gode læringsmiljøer.
- Reformere seksualundervisningen og gjøre identitetsutvikling og kroppsidealer til en tydeligere del av undervisningen.
- Inkludere tiltak som motvirker kroppspress, samt andre tiltak som fremmer positivt selvbilde og selvfølelse, i opptrappingsplanen for barn og unges psykiske helse.

- Sikre et forsterket tilsyn med usunn reklame som retter seg mot barn og unge, særlig reklame som promoterer urealistiske skjønnhetsidealer og bidrar til kroppspress.

DETTE KAN HØYRE GJØRE LOKALT:

- Etablere gode antimobbe-programmer på skolene og ha skolemiljø på agendaen i alle møter om skole og oppvekst.
- Bruke resultatene fra Elevundersøkelsen til å lage konkrete handlingsplaner der skolene trenger å forbedre seg.
- Ta initiativ til gode opplegg for seksualundervisning, opplæring i digital dømmekraft og sosiale medier lokalt.
- Legge til rette for at lokale skoler deltar på sosiale og tverrfaglige aktiviteter som bygger gode skolemiljøer og sosial inkludering.
- Sørge for at skolehelsetjeneste, PPT og andre kommunale tjenester samarbeider godt og er tilgjengelige for elever uten lange søknadsprosesser.
- Gjøre helsestasjon for ungdom mer tilgjengelig der ungdom kan møte ulike deler av helsetjenesten ved behov uten henvisning.

Psykisk helse blant unge

Vi ser at andelen unge som sliter psykisk øker, særlig hos tenåringsjenter. Andelen som opplever ensomhet øker også. For å møte dette har Høyre gjennom flere år satsset på å bygge opp et godt lavterskeltilbud til barn, unge og familier i kommunene.

Helsestasjon og skolehelsetjenesten er spydspisser i det forebyggende arbeidet og innen psykisk helse. Fra 2014 – 2017 har antallet årsverk for helsesøstre økt med 387. De to siste årene har det i tillegg blitt over 1500 flere årsverk innen psykisk helse- og rusarbeid i kommunene Vi fortsetter oppbyggingen for å sikre barn og unge rask hjelp der de bor. Vi vil også sørge for at alle kommuner har psykologer.

Regjeringen har lagt frem Norges første ungdomshelsestrategi som har som mål å hjelpe unge til å mestre egne utfordringer og leve gode liv.

Ungdomstiden er kanskje den perioden i livet det skjer flest endringer og omveltninger. Det gjør at ungdomstiden kan oppleves som krevende for mange, selv om det som skjer kan være helt normalt. Noe av det viktigste vi kan gjøre, er å sørge for at unge blir sett og hørt og får tatt i bruk egne ressurser.

Sosiale medier

Unge i dag vokser opp i en annen medievirksomhet enn sine foreldre. Skillet mellom hverdagslivet og livet på sosiale medier viskes ut. Ettersom aktiviteten i sosiale medier i all hovedsak skjer på en liten mobilskjerm, blir de unge sittende alene med det som foregår på nettet.

I en fase hvor man utvikler seg, prøver nye ting og utforsker egen identitet, er det naturligvis behov for støtte og veiledning underveis. Det gjelder også i sosiale medier. Man trenger ikke høy teknologisk innsikt for å sørge for at de unge føler seg trygge på nett. Snakker vi mer om hvordan dagen har vært - også på internett, er det enklere å ta tak i mobbing, utestenging, kroppspress og annet. Mekanismene for dette er de samme selv om plattformene det skjer på utvikles og endres. Alle kan tabbe seg ut. Når dette skjer i sosiale medier, kan noen ganger omfanget bli mye større enn om det skjer noe på skolen eller på fritiden, og det kan være vanskelig å få fjernet bilder eller annen privat informasjon.

Det er viktig at skolen og foreldre er tydelige på konsekvenser av ulovlig spredning av andres private bilder eller annet medieinnhold. Samtidig trenger de unge å vite at de voksne vil være der for dem dersom de tabber seg ut på nett, på samme måte som ellers i livet.

DETTE HAR HØYRE GJORT:

- Tatt initiativ overfor bloggere og influencere om deres påvirkningskraft på unge.
- Styrket det kommunale arbeidet med psykisk helse og rus med 1 500 nye årsverk.

DETTE VIL HØYRE GJØRE:

- Ta initiativ til at det utarbeides en egen stortingsmelding om ungdom.
- Sørge for at alle kommuner har psykologer.
- Bevisstgjøre barn i skolen om bruk av sosiale medier og kritisk bruk av digitale flater.
- innføre et eget pakkeforløp for barn og unges psykiske helse.

DETTE KAN HØYRE GJØRE LOKALT:

- Ta lokale initiativer til å følge opp skoler med vedvarende utfordringer for læringsmiljø eller skoleresultater.

Frafall i skolen

Andelen elever som fullfører videregående innen fem år er det høyeste siden målingene startet for 17 år siden. For elevene som startet på videregående i 2011 har 73 prosent fullført og bestått innen fem år. Det er flott at utviklingen går rett vei, det viser at politikk virker. Samtidig må vi ikke slutte å arbeide for at enda flere skal fullføre og bestå videregående.

Årsakene til at elever og lærlinger ikke gjennomfører videregående, er mange og ofte sammensatte, men den viktigste enkeltårsaken til frafall er svake faglige ferdigheter fra grunnskolen. En god start i skolen og tidlig innsats straks en elev begynner å henge etter i utviklingen av grunnleggende ferdigheter, er avgjørende. Det er viktig å gi elevene hjelp før nederlagene er for mange og kunnskapshullene er for store.

Svake faglige resultater tidligere i skoleløpet og høyt fravær har betydning for sannsynligheten for at man gjennomfører videregående. Det er en utfordring at kommunen har plikt til å tilby ti års skolegang, og har utført plikten når de årene har gått, uavhengig av hva eleven har lært. Tilsvarende har fylkeskommunen plikt til å tilby eleven videregående opplæring, helt uavhengig av om eleven er i stand til å dra nytte av opplæringen som gis. Elevene kan

havne i en «glippe» i overgangen, der kommunen overlater en elev til fylkeskommunen, selv om eleven ikke har lært nok i grunnopplæringen til å kunne fullføre og bestå videregående opplæring.

DETTE HAR HØYRE GJORT:

- Innført en maksgrænse på 10 % udokumentert fravær i videregående skole.
- Satt i gang et eget forskningsprosjekt som følger elevene over tid og ser på effekten av ulike tiltak som skal forebygge frafall.
- Etablert NAV-veiledere i videregående skole. Målet er å forebygge frafall i videregående skole og bidra til varig integrering i arbeidslivet.
- Åpnet for at kommuner og fylkeskommuner kan tilby ekstra grunnskoleopplæring for elever som trenger det. Elever som deltar i slike opplegg, kan få tett hull og forbedret karakterene sine før de tar fatt på videregående opplæring.
- Endret tilbudsstruktur for yrkesfagene. Med den nye strukturen vil det bli mer fordyping/spesialisering og mer relevant opplæring fra og med første skoleår.

DETTE VIL HØYRE GJØRE:

- Vurdere bedre regler for oppfølging av elever med høyt fravær i ungdomsskolen.
- Tilby sommerkurs eller annen opplæring for elever med svakt grunnlag fra ungdomsskolen før videregående.
- Sikre at grunnskolen evner å gi tilpasset undervisning, slik at elever som henger bak i grunnleggende ferdigheter fanges raskt opp og gis intensiv opplæring.
- Sikre at ungdomsskolen har et faglig tilbud som er motiverende og variert, for eksempel mer praktiske fag.

DETTE KAN HØYRE GJØRE LOKALT:

- Alle kommuner bør etablere fireårige planer for skolen med konkrete og målbare mål.
- Arrangere sommerskole med egne tilbud i grunnleggende fag for elever som trenger ekstra støtte i disse.
- Bidra til godt samarbeid mellom lokalt næringsliv og ungdomsskoler som kan bidra til at ulike fag kan ha et undervisningsopplegg som inkluderer praktisk arbeid.

Guttene som faller bak

I en moderne og oppdatert barne- og ungdomspolitik må vi erkjenne at vi har et gutteproblem. Flere gutter enn jenter får spesialundervisning, faller i større grad enn jentene fra i skolen, ender opp arbeidsledige, og aller mest alvorlig – tar selvmord. Vi trenger politikk som følger guttenes oppvekst bedre enn i dag.

Det er langt flere gutter enn jenter som får spesialundervisning i grunnskolen. Blant de som sliter mest på skolen, særlig i lesing, er det også langt flere gutter. Gjennomføringstallene for videregående opplæring viser også at langt flere jenter enn gutter fullfører og består. Det har stor betydning for de mulighetene de får på arbeidsmarkedet senere i livet. Det er forskjeller mellom gutter og jenter gjennom hele utdanningsløpet. På flere områder gjør jentene det bedre enn guttene. Men forskjellene varierer med fag og alder. Hvor store forskjeller det er varierer også med ulike målinger. Hovedutfordringen vår er at guttene er overrepresentert i flere negative statistikker.

Skolehelsetjenesten og helsestasjon for ungdom er godt besøkte ordninger, hvor ungdom får veiledning av helsepersonell om fysisk, psykisk og seksuell helse. Jenter benytter seg i større grad av slike tilbud enn det gutter gjør. Vi

vet ikke nok om hvorfor det er slik, men det er et tydelig mål for Høyre at flere gutter er åpne om sin psykiske helse og oppsøker lavterskeltilbud for å få snakket ut om hvordan de har det. Målet er at alle gutter må bli spurt om hvordan de har det.

Norge har høy sysselsetting i internasjonal sammenheng, men de siste årene har sysselsettingsandelen vært fallende – særlig blant menn – og i unge aldersgrupper. Det blir ikke færre jobber, men de med minst utdanning faller utenfor. Unge menn med lav utdanning er spesielt utsatt. Det pekes på særlig to momenter som årsak til utviklingen:

1. Teknologiske endringer som gjør at en del manuelle jobber forsvinner, blant annet innen felt som transport og varehandel.
2. Migrasjonsmønstre skaper mer konkurranse fra utlandet.

DETTE HAR HØYRE GJORT:

- Det er satt ned et ekspertutvalg om kjønnsforskjeller i skoleprestasjoner (Stoltenbergutvalget) som skal samle kunnskap om hvorfor kjønnsforskjeller i skolen oppstår, og komme med forslag til hva som kan gjøres for å motvirke dem.
- Vedtatt en egen målsetting om at også flere menn skal søke seg til lærerutdanningene og satse på en karriere i skolen.

- Oppfordret universiteter og høyskoler til å se spesielt på kjønnsbalansen i sitt arbeid med oppfølging av studentene¹¹.
- Lovfestet plikt til intensivopplæring i grunnleggende fag fra 1.-4.trinn, slik at elever som henger etter raskt skal få hjelp til å følge progresjonen i undervisningen.
- Gjennom helsebror-prosjektet får gutters psykiske helse særskilt oppmerksomhet.
- Gjennom handlingsplan for selvmord og selvskading (2014-2017) vil regjeringen fremme god psykisk helse og livsmestring for å forebygge selvmord og selvskading.
- Sysselsettingsutvalget: Regjeringen har satt i gang et arbeid med å utrede tiltak for å øke sysselsettingsandelen.
- Aktivitetsplikten for unge sosialhjelpsmottakere. Det betyr at Nav stiller vilkår om arbeid og aktivitet. For mange er det starten på veien bort fra trygdesporet.
- I 2017 ble det innført en ny ungdomsinnsats i NAV. Unge under 30 år som etter åtte uker står uten tilbud om arbeid, skoleplass eller annen hensiktsmessig aktivitet, skal få individuelt tilpasset oppfølging fra NAV.

¹¹ (Hentet fra Meld. St. 7 (2015-2016) Likestilling i praksis – Like muligheter for kvinner og menn)

DETTE VIL HØYRE GJØRE NASJONALT:

- Fremme en opptrappingsplan for barn og unges psykiske helse.
- Lage flere digitale løsninger slik at hjelpetjenestene er mer tilgjengelige for unge.
- Jobbe sammen med fagmiljøene for å etablere kjønnsnøytrale yrkestitler innenfor helsetjenesten.
- Det er viktig at gutter blir sett og har noen å snakke med om utfordringer som er typiske for gutter i skole. Den nye strategien Lærertiløftet, har som målsetning at flere menn søker seg til lærerutdanningene, som skal gi guttene flere naturlige rollemodeller å henvende seg til.

- Innføre et nytt praktisk og arbeidslivsrettet håndverksfag som valgfag i ungdomsskolen¹².
- Undersøke hvordan hverdagen er for de yngste barna i skolen, særlig med hensyn til lek, aktivitet og læringsmiljø
- Nytt toårig opplæringstiltak: Livslang rett til videregående opplæring gir nye sjanser til dem som tidlig droppet ut av skolen.
- Endring av AAP-ordningen: Presisere kravet til sykdom, en bedre vurdering av den enkeltes arbeidsevne, tettere oppfølging underveis og kortere varighet. Det skal bli vanskeligere å komme inn i ordningen og lettere å komme tilbake i jobb.

DETTE KAN HØYRE GJØRE LOKALT:

- Etablere planer for rekruttering av flere menn i skolehelsetjenesten og på ungdommens helsestasjon.
- Styrke rekruttering av menn i arbeidet med rekruttering til barnehage og grunnskole lokalt.
- Ta initiativ til guttedager, der de får møte mannlige rollemodeller som kan snakke om hvordan det er å være gutt.

De sårbare og utsatte barna

HINDRE BARNEFATTIGDOM

Selv om de aller fleste barn og unge har det bra, vet vi at det er mange som har det vanskelig. Andelen og antallet barn som lever i risiko for fattigdom har økt de siste årene.¹³ Det meste av denne økningen skyldes innvandring¹⁴, og vi risikerer dermed et dobbeltproblem i at barna ikke blir godt integrert fordi de ikke får deltatt på fritidstilbud, samtidig som foreldrene ikke blir integrert, enten fordi de mangler jobb eller at de ikke møter andre foreldre i de organiserte fritidstilbudene til barna. Dette er en problemstilling vi må ta på alvor. Barnetrygden er en ubyråkratisk og universell ordning som Høyre ønsker å videreføre.

BEKJEMPE VOLD OG OVERGREP MOT BARN

Vi vet at vi har et stort ansvar for å bekjempe vold og overgrep mot barn. Når så mange barn utsettes for dette kan vi ikke som samfunn si oss fornøyd. Høyre mener at familien er det viktigste samfunnet vi har, og når barn utsettes for vold og overgrep der de trenger og forventer mest trygghet, er det vår plikt som politikere å hjelpe dem.

ET BARNEVERN SOM SETTER BARNET I SENTRUM

Barn skal ha en trygg barndom som varer hele livet. Noen barn og familier trenger hjelp fra det offentlige for å sikre nettopp det. Da er det viktig at barnets beste, trygghet, omsorg

og sikkerhet alltid settes først. Og at barn blir hørt i saker som gjelder dem selv. Vi er nødt til å tenke mer helhetlig om hvordan vi jobber med forebygging og oppfølging av utsatte barn og familier. Vi må rett og slett bygge et lag rundt barna, som sikrer at deres behov og interesser alltid settes i sentrum.

¹³ Tall fra SSB viser at det i perioden 2014-2016 var 101.300 barn under 18 år som levde i familier med vedvarende lavinntekt. Dette utgjør 10,3 prosent av alle barn i denne aldersgruppen.

¹⁴ Barn med innvandrerbakgrunn utgjorde hele 54,5 prosent av alle barn i lavinntektsfamilier. Dette er en økning fra 38,8 prosent i 2006.

DETTE HAR HØYRE GJORT:

- Styrket Nasjonal tilskuddsordning mot barnefattigdom fra om lag 100 mill. kroner i 2014 til om lag 270 mill. kroner i 2018.
- Økt bevilgningene til familievernnet, til foreldre-støtte, til helsestasjon- og skolehelsetjenestene, til barnevernet, i rus- og psykiatri-omsorgen og i arbeidet mot vold og overgrep.
- **Bare i 2018 satses det 808 millioner kroner gjennom opptrappingsplanen mot vold og overgrep. Det er et betydelig beløp, som gjør det mulig blant annet å:**
 - Styrke Statens Barnehus.
 - Styrke politiets kapasitet og kompetanse til etterforskning av vold og overgrep mot barn.
 - Styrke familievern-tjenesten kraftig.
 - Satse mer på foreldrestøttende tiltak og tidlig hjelp til barn av rusmisbrukere og psykisk syke.
 - Ha en formidabel satsing på helsesøstre og skolehelsetjenesten, som spiller en viktig rolle i å forebygge og avdekke vold.
- Vedtatt endringer i barneloven og straffeloven som skal gi barn bedre rettsvern mot vold og overgrep. Blant annet skal det innføres plikt til å vurdere kontaktforbud når noen domfelles for alvorlig vold eller overgrep mot barn.

- Vedtatt barnevernsreformen i juni 2017. Regjeringen bevilger mer penger til barnevernet og har iverksatt flere tiltak for å heve kvaliteten i tilbudet til barn i barnevernet.
- Lagt opp til et historisk kompetanseløft i det kommunale barnevernet. 80 millioner kroner er satt av til kompetanse-heving for ansatte i 2018.
- Styrket kapasiteten i tjenestene, blant annet det kommunale barnevernet med totalt 165 millioner kroner til øremerkede stillinger i perioden. I 2018 økes øremerkingen av midler til stillinger i det kommunale barnevernet med ytterligere 29 mill. kroner. Det har vært en økning i antall ansatte på 19 prosent (932 stillinger) fra 2013 til 2016.
- Sørget for bedre psykisk helsehjelp til barn i barnevernet. Regjeringen har bevilget 40,7 mill. kroner for å etablere to egne omsorgs- og behandlingstilbud for barn som trenger langvarig omsorg utenfor hjemmet, og som samtidig har et stort behov for psykisk helsehjelp.

DETTE VIL HØYRE GJØRE NASJONALT:

- Vi skal styrke kommunenes muligheter til å bygge opp gode forebyggende tilbud der barn og familier bor. Kommunene gis også økt ansvar og større frihet til å velge hvilke tiltak de mener er best for barna.
- Sørge for at barnet står i sentrum, blant annet ved at barnevernet skal ta utgangspunkt i barnets behov.

- Bygge en sammenhengende tiltakskjede som fanger opp og hjelper utsatte barn.
- Legge frem en strategi for foreldrestøtte.
- Løfte debatten om det kommunale barnevernet i kommunene.
- Gjennomføre forsøk med aktivitetsplikt og -tilbud til foreldre med barn som får gratis kjernetid i barnehage.

DETTE KAN HØYRE GJØRE LOKALT:

- Ta initiativ til lokale samarbeids-avtaler med frivilligheten for å sikre at barn fra familier med lavinntekt får delta i organisert fritidsaktivitet.
- Opprette lokal utlånsordning for idrettsutstyr/instrumenter etc.
- Fremme interpellasjon om status for barnevernet i kommunen.
- Ta initiativ til lokal handlings-/kompetanseplan for barnevernet.
- Skape møteplasser der barnevern, skolehelsetjeneste og ansatte i skolen møtes for å bygge tillit og bedre samarbeid mellom disse instansene.
- Sikre at ansatte i skole, barnehage og skolehelsetjeneste har god opplæring i regler for taushets- og varslingsplikt.
- Gi ansatte i kommunale og private barnehager og skoler kompetanse påfyll i avdekning og håndtering av vold og overgrep.

Muligheter for alle